

ANALYSE

Analyse af sammenhæng mellem tandlægebesøg og demografiske og socioøkonomiske forhold

Af Bodil Helbech Hansen

Formålet med denne analyse er at undersøge forskelle i hvor mange borgere, der går til tandlægen årligt, i forskellige befolkningsgrupper.

Den 24. november 2014

Ref BHH

bhh@kl.dk

Dir 3876

Weidekampsgade 10

Postboks 3370

2300 København S

Tlf 3370 3370

Fax 3370 3371

www.kl.dk

Side 1 / 7

Analysens hovedkonklusioner

- I alt gik 58 pct. af befolkningen i alderen 18-64 år til tandlæge i 2012, svarende til knap 2 mio. personer.
- Tandlægebesøg er hyppigere blandt ældre end yngre borgere. Især unge i 20'erne går sjældent til tandlæge.
- Der er forskel på tandlægeforbruget blandt borgere med dansk, anden vestlig eller ikke vestlig baggrund. Kun hver fjerde borger med ikke-vestligt baggrund var ved tandlægen i 2012, mens det gjaldt 62 pct. af borgere med dansk baggrund.
- Der er også store sociale forskelle i tandlægeforbrug. To tredjedele af borgere med en videregående uddannelse eller en årlig bruttoindkomst over 300.000 kr. går til tandlægen, mens det kun gælder ca. 45 pct. af borgere med en indkomst under 200.000 kr. eller uden en kompetencegivende uddannelse.
- Mens 63 pct. af alle beskæftigede går til tandlægen, gælder det kun hver fjerde kontanthjælpsmodtager og under halvdelen af førtidspensionisterne og de uddannelsessøgende.
- Der er kommunale forskelle i brug af tandlæge. Andelen af borgere, som går til tandlæge, er lavest i storbyer i Danmark, hvor mange unge bor, samt på Lolland-Falster, Vestsjælland og i Sønderjylland.

1. Baggrund og metode

I Danmark er tandlægeydelser for voksne – som en af de få undtagelser blandt sundhedsydelser – ikke gratis. Den kommunale børnetandpleje for børn under 18 år er gratis, mens der blandt voksne er brugerbetaling. Der ydes dog et tilskud på 40 pct. af tandlægehonoraret til tandlægehjælp og tandpleje for voksne (65 pct. for unge under 26 år)¹. Brugerbetaling har generelt en stor effekt på brugen af sundhedsydelser, og brug af tandlæge er ingen undtagelse. Social ulighed i brug af tandlæge i Danmark er et faktum².

Formålet med denne analyse er at undersøge forskelle i hvor almindeligt det er at gå til tandlægen i forskellige befolkningsgrupper og på tværs af landet i 2012. Analysen skal belyse hvilke grupper, der har det laveste forbrug af tandlæge, og hvor store forskellene mellem forskellige befolkningsgrupper er.

Som mål for tandlægeforbrug anvendes *andelen af befolkningen, som har været til tandlægen mindst én gang i løbet af 2012*. Resultaterne opgøres for hele befolkningen i den erhvervsaktive alder (18-64 år) samt inddelt efter en række demografiske og socioøkonomiske forhold: Køn, alder, etnisk baggrund, uddannelsesniveau, tilknytning til arbejdsmarkedet og bruttoindkomst. Desuden opgøres kommunale forskelle i andelen af borgere, som går til tandlæge. Da tandlægebesøg er mindst udbredt blandt de unge, undersøges også de kommunale forskelle i andelen af unge (18-24 årige) med årlige tandlægebesøg.

I *bilag 1* ses fordelingen af befolkningen efter de anvendte demografiske og socioøkonomiske karakteristika. Af *bilag 2* fremgår definitionen af de anvendte uddannelsesgrupper og tilknytning til arbejdsmarkedet.

Analyserne er foretaget på en population bestående af alle borgere bosiddende i Danmark og i alderen 18-64 år pr. 1. januar 2012 (3,41 mio. personer). Analyserne foretages dels som ujusterede/rå andele i hver befolkningsgruppe og dels justeret for køns- og aldersforskelle i hver gruppe (standardiseret med køn og 5-års aldersintervaller med fordelingen i den samlede population som standard).

Analyserne er baseret på registerdata fra Danmarks Statistik herunder Sygesikringsregisteret og Beskæftigelsesministeriets forløbsdatabase over offentlige overførselsindkomster (DREAM).

Forbehold: Analysen er udelukkende deskriptiv. Der kan ikke udledes kausale forhold (årsager og effekter) fra resultaterne.

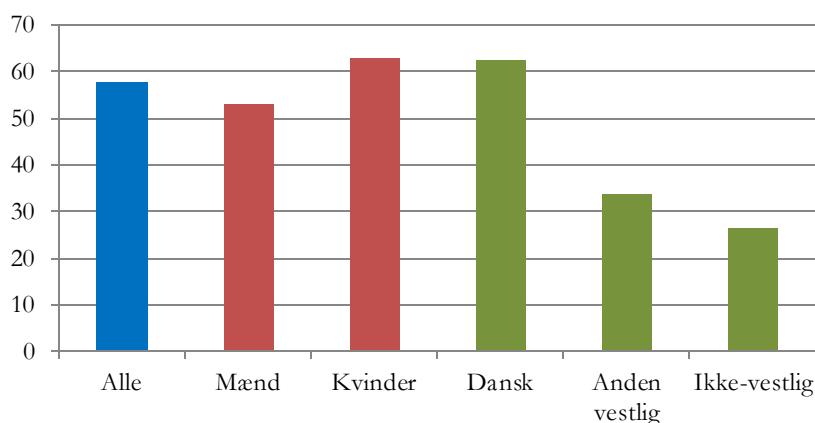
¹ <http://www.regioner.dk/sundhed/praksissektoren/tand/C3%A6ger+og+tandplejere>

² http://sundhedsstyrelsen.dk/publ/Publ2011/SURA/Ulighed_i_sundhed/UlighedSundhedAarsagerIndsatser.pdf

2. Resultater

I alt gik 58 pct. af befolkningen i alderen 18-64 år til tandlæge i 2012, svarende til knap 2 mio. personer. Der er store forskelle i, hvor almindeligt det er at gå til tandlæge i forskellige befolkningsgrupper. Årlig kontakt til tandlæge er mere udbredt blandt kvinder end mænd jf. *figur 1*. Denne kønsforskel eksisterer generelt ved brug af sundhedsydelser. Tandlægebesøg er desuden langt mindre almindelige blandt borgere med en ikke-dansk baggrund, især blandt borgere med ikke-vestlig baggrund. Kun hver fjerde borger med ikke-vestligt baggrund var ved tandlægen i 2012 mod 62 pct. blandt borgere med dansk baggrund (*figur 1*).

Figur 1. Andel borgere med kontakt til tandlæge i 2012 efter køn og etnisk baggrund

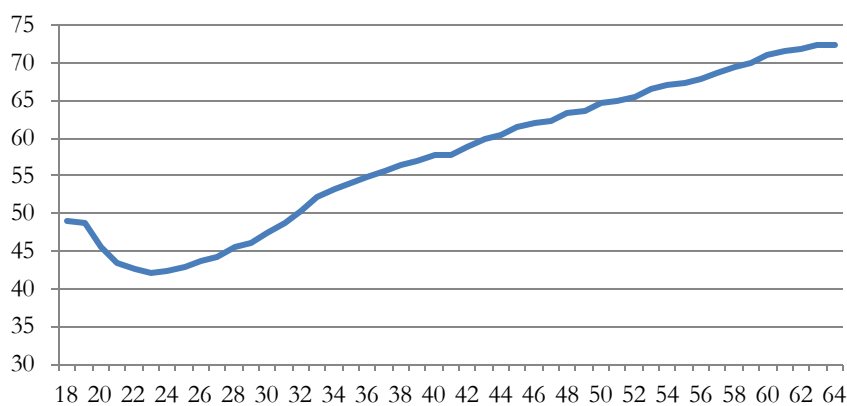

Anm: Tallene bag figuren er at finde i *bilag 3*.

Kilde: KL-analyser baseret på registerdata fra Danmarks Statistik.

Ældre går mere til tandlægen end yngre. Andelen af borgere med årlig kontakt til tandlæge stiger generelt med stigende alder jf. *figur 2*. Dog er der et fald i tandlægebesøgene fra 18 års alderen til 23 års-alderen. Dvs. i alderen lige efter den gratis børne-/unge-tandpleje og i alderen hvor mange unge flytter hjemmefra.

Figur 2. Andel borgere med kontakt til tandlæge i 2012 efter alder

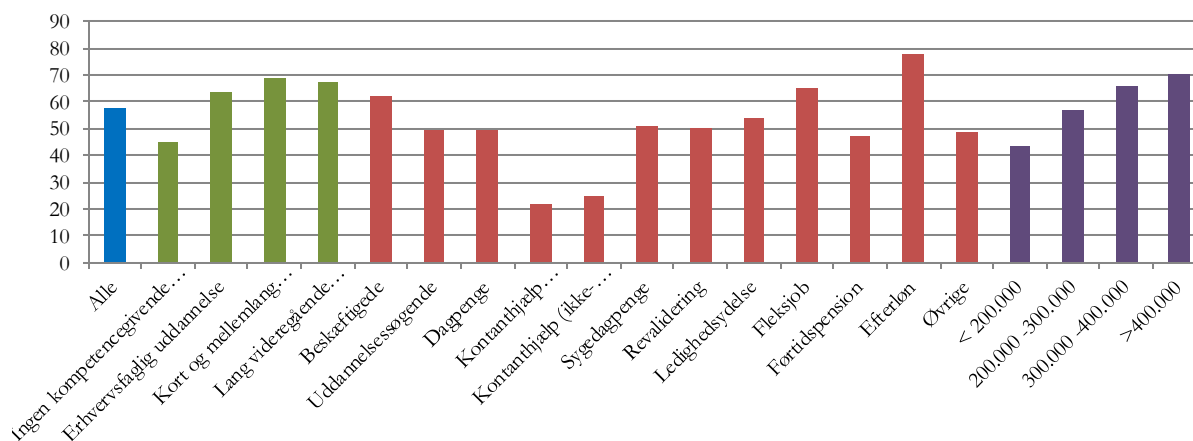

Kilde: KL-analyser baseret på registerdata fra Danmarks Statistik.

Der er også store sociale forskelle i tandlægeforbrug. To tredjedele af borgere med en videregående uddannelse eller en årlig bruttoindkomst over 300.000 kr. går til tandlægen, mens det kun gælder ca. 45 pct. af borgere med en indkomst under 200.000 kr. eller uden en kompetencegivende uddannelse. Andelen af borgere, som gik til tandlæge i 2012, er lavest

blant kontanthjælpsmodtagere. Kun hver fjerde kontanthjælpsmodtager går til tandlægen, mens det gælder 63 pct. af alle beskæftigede. Førtidspensionister og uddannelsessøgende bruger også tandlægen mindre end andre grupper – under halvdelen af dem går til tandlægen. De sociale forskelle eksisterer fortsat efter der justeres for forskelle i køns- og aldersfordelingen mellem grupperne (jf. bilag 3).

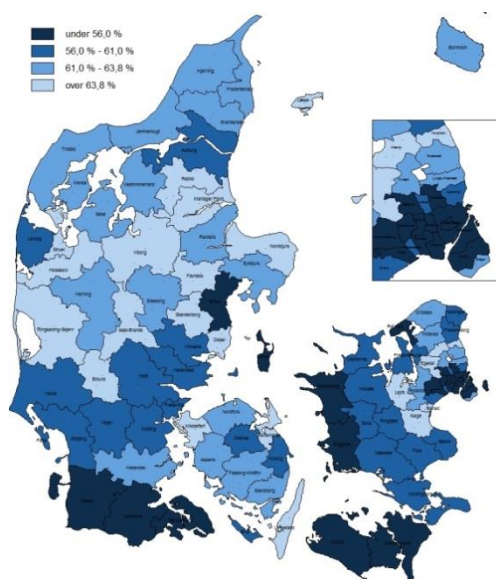
Figur 2. Andel borgere med kontakt til tandlæge i 2012 efter uddannelse, arbejdsmarkedstilknøytning og årlig bruttoindkomst

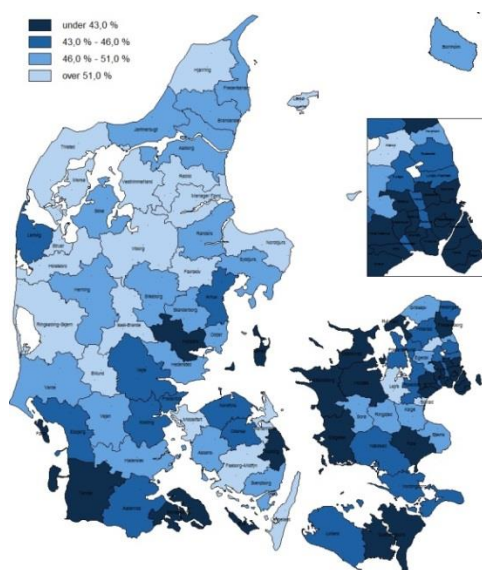
Anm: Tallene bag figuren er at finde i bilag 3.
Kilde: KL-analyser baseret på registerdata fra Danmarks Statistik.

Der er også kommunale forskelle i andelen af borgere, som går til tandlæge jf. figur 3. Den mindste andel af borgere, som går til tandlæge, findes i Århus og Københavnsområdet samt i Sønderjylland og på Syd og Vestsjælland. Den lave andel af tandlægebesøgende i de store byer skal ses i sammenhæng med de mange unge med et lavt tandlægeforbrug, som er bosiddende her. Af figur 4 fremgår det dog, at der også er en lav andel af de unge i københavnsområdet, som går til tandlæge.

Figur 3. Kommunale forskelle i andel borgere (18-64 år) med kontakt til tandlæge i 2012

Figur 4. Kommunale forskelle i andel af unge (18-24 år) med kontakt til tandlæge i 2012

Kilde: KL-analyser baseret på registerdata fra Danmarks Statistik.

Bilag 1. Fordeling af befolkningen efter demografiske og socioøkonomiske forhold

	Pct.	Antal (tusinde)
Alle (18-64 årige)	100,0	3.410
Køn		
Mænd	50,3	1.716
Kvinder	49,7	1.694
Alder		
18-24 år	14,4	491
25-34 år	19,1	650
35-44 år	22,7	775
45-54 år	23,2	792
55-64 år	20,6	703
Etnisk baggrund		
Dansk	88,1	2.965
Anden vestlig	4,4	149
Ikke-vestlig	7,4	250
Uddannelse		
Ingen kompetencegivende uddannelse ¹	38,2	1.304
Erhvervsfaglig uddannelse	33,2	1.133
Kort og mellemlang videregående uddannelse	20,5	697
Lang videregående uddannelse	8,1	276
Tilknytning til arbejdsmarkedet		
Beskæftigede		
Uddannelsessøgende	76,3	2.601
Dagpenge	3,7	125
Kontanthjælp (arbejdsmarkedsparate)	0,9	30
Kontanthjælp (ikke-arbejdsmarkedsparate)	3,0	102
Sygedagpenge	1,9	64
Revalidering	0,3	10
Ledighedsydelse	0,5	15
Fleksjob	1,5	52
Førtidspension	7,0	238
Efterløn	3,5	120
Øvrige	1,6	54
Indkomst		
< 200.000	31,0	1.059
200.000 -300.000	22,2	755
300.000 -400.000	22,8	776
>400.000	23,0	815

1. Grundskole eller gymnasium som højest fuldførte uddannelse.

Bilag 2. Definition af uddannelsesniveau og tilknytning til arbejdsmarkedet

Uddannelsesgrupper:

Borgernes uddannelsesniveau er opgjort som deres højest fuldførte uddannelsesniveau pr. 1/1 2012 trukket fra Danmarks Statistiks uddannelsesregister (Befolkningens Uddannelse). Uddannelserne er klassificeret efter uddannelseshovedgrupper i Danmarks Statistiks forspaltenomenklatur og herefter kategoriseret i fire overordnede uddannelsesgrupper:

Uddannelsesgrupper	Forspaltekoder
Ikke-kompetencegivende uddannelse ¹ (Grundskole/gymnasial uddannelse)	10, 20, 25
Erhvervsfaglig uddannelse	35
Kort og mellemlang videregående uddannelse	40, 50, 60
Lang videregående uddannelse	65, 70

1. Omfatter også personer uden nogen registreret uddannelse i Danmark.

Tilknytning til arbejdsmarkedet:

Borgernes tilknytning til arbejdsmarkedet er defineret efter det indkomstgrundlag, som har været dominerende i 2012, dvs. den indkomst (offentlig ydelse eller lønindkomst), som personen har haft flest uger i løbet af året ifølge forløbsregisteret DREAM. Klassificeringen af borgere ud fra ydelseskoder i DREAM fremgår herunder:

Tilknytning til arbejdsmarkedet	DREAM-ydelseskoder
Beskæftigede og uddannelsessøgende (omfatter lønmodtagere ³ , selvforsørgede ⁴ herunder selvstændige, medarbejdende ægtefæller m.m., uddannelsessøgende og personer på orlov (barsel, uddannelsesorlov, børnepasning)	121-123, 412-413, 511, 521-522, 651-652, 661, 881, blanke
Dagpengemodtagere	111-113, 124-126, 211, 213-218, 231, 232, 299
Kontanthjælp (arbejdsmarkedssparate)	130, 131, 133-138
Kontanthjælp (ikke- arbejdsmarkedssparate) inkl. personer i forrevalidering	730-738, 750, 753-758
Ledighedsydelse	740, 741, 743-748
Fleksjob	771-774
Sygedagpenge	890, 893-899
Revalidering	760, 763-768
Førtidspension	781-783
Efterløn	611, 621, 622
Øvrige (udvandret, død eller pensioneret i løbet af året)	997-999

³ Lønmodtagere identificeres i DREAM ud fra oplysning om branche-kode

⁴ Selvstændige/selvforsørgende identificeres ud fra 'blanke' i DREAM, dvs. personer uden nogen ydelseskode eller branchekode.

Bilag 3. Andel borgere med kontakt til tandlæge i 2012 efter demografiske og socioøkonomiske forhold

	Andel med tandlægebesøg i 2012 (alders- og kønsstandardiseret)	Antal personer med tandlægebesøg i 2012
	Pct.	Antal (tusinde)
Alle	57,9	1.974
Køn		
Mænd	53,0	910
Kvinder	62,8	1.064
Alder		
18-24 år	44,9	220
25-34 år	47,6	309
35-44 år	57,3	444
45-54 år	64,0	507
55-64 år	70,3	494
Etnisk baggrund		
Dansk	62,3 (61,9)	1.846
Anden vestlig	33,7 (37,2)	50
Ikke-vestlig	26,5 (27,6)	66
Uddannelse		
Ingen kompetencegivende uddannelse ¹	45,3 (46,6)	590
Erhvervsfaglig uddannelse	63,5 (62,1)	719
Kort og mellemlang videregående uddannelse	68,7 (66,6)	479
Lang videregående uddannelse	67,3 (65,5)	186
Tilknytning til arbejdsmarkedet		
Beskæftigede	61,8 (62,3)	1.410
Uddannelsessøgende	49,2 (50,7)	158
Dagpenge	49,7 (49,9)	62
Kontanthjælp (arbejdsmarkedssparate)	21,6 (22,1)	6
Kontanthjælp (ikke-arbejdsmarkedssparate)	24,6 (23,6)	25
Sygedagpenge	51,3 (49,0)	33
Revalidering	50,0 (50,0)	5
Ledighedsydelse	53,6 (51,0)	8
Fleksjob	64,8 (62,6)	34
Førtidspension	47,5 (45,8)	113
Efterløn	78,1(*)	94
Øvrige	48,6(*)	26
Indkomst		
< 200.000	43,4 (41,9)	459
200.000 -300.000	57,2 (55,0)	432
300.000 -400.000	65,7 (64,5)	510
>400.000	70,3 (67,8)	573

* Kan ikke alders- og kønsstandardiseres pga. manglende aldersgrupper i gruppen.